

Program Profilaktyki Systemowej

Zespołu Szkół Plastycznych

im. Józefa Brandta w Radomiu

Podstawy prawne:

1. Rozporządzenie Ministra Edukacji Narodowej z dnia 27 sierpnia 2012 roku w sprawie podstawy programowej wychowania przedszkolnego oraz kształcenia ogólnego w poszczególnych typach szkół (Dz. U. 2012 poz. 977 z późniejszymi zmianami).
2. Konwencja o Prawach Dziecka przyjęta przez Zgromadzenie Ogólne Narodów Zjednoczonych dnia 20 listopada 1989 roku (Dz. U. z dn. 23 grudnia 1991 r. Nr 120 poz. 526).
3. Rozporządzenie Ministra Edukacji Narodowej z dnia 18 sierpnia 2015 r. w sprawie zakresu i form prowadzenia w szkołach i placówkach systemu oświaty działalności wychowawczej, edukacyjnej, informacyjnej i profilaktycznej w celu przeciwdziałania narkomanii (Dz. U. z dn. 18 sierpnia 2015 r. poz. 1249)
4. Ustawa z dnia 29 lipca 2005 roku o przeciwdziałaniu narkomanii (Dz. U. 2005 Nr 179 poz. 1485 z późniejszymi zmianami).
5. Ustawa z dnia 26 października 1982 roku o wychowaniu w trzeźwości i przeciwdziałaniu alkoholizmowi (tekst jednolity Dz. U. 2007 Nr 70 poz. 473).
6. Ustawa z dnia 9 listopada 1995 roku o ochronie zdrowia przed następstwami używania tytoniu i wyrobów tytoniowych (Dz. U. 1996 Nr 10 poz. 55 z późniejszymi zmianami).

I. Wstęp

Profilaktyka szkolna to działania mające na celu zapobieganie niepożądanym zjawiskom w rozwoju i zachowaniu się uczniów. Obejmuje eliminowanie czynników zachowań ryzykownych oraz wzmacnianie działań chroniących przed niepożądanymi zjawiskami. Ma szczególne znaczenie wśród młodych ludzi, w których rozwija się ustalanie hierarchii wartości, kształtują się relacje z innymi ludźmi, buduje się poczucie pewności siebie.

Program będzie wspomagał wychowawczą rolę rodziny, prawidłowy rozwój uczniów oraz wskazywał sytuacje podejmowania działań interwencyjnych w sytuacji zdiagnozowanych zagrożeń.

W zakresie profilaktyki uniwersalnej obejmuje:

- promowanie zdrowego stylu życia i zdrowego odżywiania;
- informowanie o skutkach zachowań ryzykownych;
- wspieranie rozwoju zaspokajania potrzeb własnych;
- nawiązywanie prawidłowych relacji z rówieśnikami i dorosłymi;
- zdobywanie umiejętności radzenia sobie ze stresem i rozwiązywanie konfliktów

W zakresie profilaktyki selektywnej obejmuje:

- działania umożliwiające wczesną identyfikację osób z grupy podwyższonego ryzyka;
- współpracę ze specjalistami;
- poradnictwo rodzinne.

Szkoła jest miejscem przede wszystkim profilaktyki uniwersalnej. Wynika to z jej zadań, kompetencji nauczycieli, a przede wszystkim potrzeb ogółu dzieci i młodzieży.

II. Opis środowiska

1. Zespół Szkół Plastycznych tworzą:
  - Ogólnokształcąca Szkoła Sztuk Pięknych (sześćioletnia szkoła realizująca w zakresie przedmiotów ogólnokształcących program gimnazjum i liceum ogólnokształcącego).
  - Liceum Plastyczne (czteroletnie).
  - Szkoła Plastyczna im. Jacka Malczewskiego (kształcąca w zakresie przedmiotów artystycznych).
2. Wiek młodzieży ZSP - 7 do 20 lat.

3. Młodzież pochodzi z różnych środowisk, ponieważ w szkole nie obowiązuje rejonizacja. Środowiska te są zróżnicowane: kulturowo (miejskie, małomiasteczkowe, wiejskie) i materialnie.
4. Ze względu na uzdolnienia plastyczne młodzież jest szczególnie wrażliwa emocjonalnie, czego implikacją może być uleganie negatywnym wpływom.
5. Specyfika szkoły sprawia, że młodzież nasza jest chętnie przyjmowana przez różne subkultury.

III. Diagnoza

Program Profilaktyki Systemowej tworzony był z myślą o Liceum Plastycznym i Ogólnokształcącej Szkole Sztuk Pięknych w Zespole Szkół Plastycznych im. Józefa Brandta w Radomiu. Każdego roku we wrześniu opracowywany będzie aneks określający zadania do realizacji w danym roku szkolnym.

Prace nad programem poprzedzone zostały obserwacjami, rozmowami oraz badaniami ankietowymi przeprowadzonymi wśród uczniów, ich rodziców i nauczycieli. Kwestionariusze ankiet wypełniane były w kwietniu 2016 roku.

W badaniu ankietowym udział wzięło 64% rodziców, 83% uczniów klas 1 – 5 OSSP oraz 1 – 3 LP oraz 49% nauczycieli.

Wśród badanych uczniów 10% deklaruje, że pali papierosy, 5% przyznaje się do picia alkoholu, 3% do zażywania narkotyków i dopalaczy, ponadto, aż 31% uczniów podejrzewa, że może być na drodze do uzależnienia od internetu. Ponad 94% ankietowanej młodzieży twierdzi, że potrafiłoby odmówić, gdyby namawiano ich do picia alkoholu, palenia papierosów czy zażywania środków psychoaktywnych. Rodzice zauważają ponadto, że spora grupa uczniów nie radzi sobie ze stresem i presją grupy.

Rodzice uczniów podczas spotkań w szkole mają możliwość uzyskania informacji na temat szkodliwości używek, radzenia sobie z trudnościami wychowawczymi oraz przeciwdziałania sytuacjom ryzykownym, co deklaruje około 95% badanych.

Zdaniem rodziców do najważniejszych zadań szkoły powinno należeć: kształtowanie dojrzałego i odpowiedzialnego postępowania dzieci, uczenie sposobów radzenia sobie w sytuacjach trudnych i kryzysowych, uświadamianie zagrożeń ze strony uzależnień oraz zapewnienie bezpieczeństwa uczniom. Nauczyciele widzą dodatkowo potrzebę zwrócenia uwagi na takie zagadnienia jak: depresja, próby samobójcze, promowanie zdrowego stylu życia oraz rozwijanie umiejętności prospołecznych.

IV. Adresaci programu

Adresatami Programu Profilaktyki Systemowej w Zespole Szkół Plastycznych im. Józefa Brandta w Radomiu są uczniowie, ich rodzice oraz nauczyciele.

V. Cel ogólny programu

Przeciwdziałanie pojawianiu się zachowań ryzykownych charakteryzujących się nieprzestrzeganiem przyjętych dla danego wieku zwyczajowych norm i wymagań, niosących ryzyko negatywnych konsekwencji dla zdrowia fizycznego i psychicznego ucznia oraz jego otoczenia społecznego. Przygotowanie uczniów do zdrowego stylu życia, zminimalizowanie negatywnego wpływu środowiska oraz przewyciężanie własnych ograniczeń. Promocja zdrowia oraz wspomaganie ucznia w jego rozwoju ukierunkowanym na osiągnięcie pełnej dojrzałości w sferze: fizycznej, psychicznej, społecznej i aksjologicznej.

VI. Cele szczegółowe programu

1. Zdobyć przez ucznia wiedzy i umiejętności pozwalających na prowadzenie zdrowego stylu życia i podejmowania zachowań prozdrowotnych.
2. Kształtowanie postaw sprzyjających wzmocnieniu zdrowia własnego i innych ludzi.
3. Kształtowanie postawy otwartości w życiu społecznym, opartej na umiejętności samodzielnej analizy wzorów i norm społecznych.
4. Zdobyć stabilnego i konstruktywnego systemu wartości.
5. Budowanie prawidłowych relacji rówieśniczych oraz relacji uczniów i nauczycieli, a także nauczycieli i rodziców.
6. Poszerzenie wiedzy rodziców na temat prawidłowości rozwoju i zaburzeń zdrowia psychicznego dzieci.
7. Kształtowanie u uczniów umiejętności życiowych, w szczególności samokontroli, radzenia sobie ze stresem, rozpoznawania i wyrażania własnych emocji.
8. Przeciwdziałanie niedostosowaniu społecznemu, zachowaniom patologicznym i uzależnieniom (papierosy, alkohol, narkotyki, dopalacze, środki dopingujące, napoje energetyzujące, Internet itp.).
9. Dostarczenie uczniom i ich rodzicom rzetelnej wiedzy na temat wpływu uzależnień na organizm człowieka.
10. Przeciwdziałanie skutkom stresu - samookaleczenia, depresja, alienacja, próby samobójcze.
11. Rozwijanie umiejętności prospołecznych – asertywność, tolerancja.

12. Promowanie zdrowego stylu życia – przeciwdziałanie otyłości, zaburzeniom odżywiania, profilaktyka HIV/AIDS, skutki przedwczesnej inicjacji seksualnej.
13. Nabycie umiejętności właściwego wykorzystania dostępu do informacji.

VII. Sposoby realizacji programu

1. Diagnozowanie potrzeb społeczności szkolnej.
2. Godziny z wychowawcą.
3. Zajęcia psychoedukacyjne, warsztaty.
4. Współpraca z rodzicami – wywiady, spotkania indywidualne, poradnictwo, szkolenia.
5. Indywidualne umowy edukacyjne: nauczyciel – rodzic – uczeń (kontrakty, kontakty indywidualne, telefoniczne itp.)
6. Współpraca z instytucjami wspierającymi wychowanie i profilaktykę w szkole (Poradnia Psychologiczno - Pedagogiczna, Sąd, Policja, Towarzystwo Przyjaciół Dzieci, Rzecznik Praw Dziecka, Karan, Sanepid, MOPS itp.).
7. Zajęcia pozalekcyjne (wycieczki, zawody sportowe, zajęcia rozwijające, zespoły wyrównawcze, wystawy, plenery itp.).
8. Indywidualizowana opieka wychowawcza w zależności od osobowości wychowanków.
9. Tworzenie ceremoniału i rytuału szkolnego oraz udział uczniów w różnego rodzaju uroczystościach szkolnych o charakterze wychowawczym i kulturalnym.
10. Wspieranie różnych form działalności samorządu uczniowskiego nastawionych na rozwijanie zainteresowań uczniów oraz ich umiejętności społecznych i organizacyjnych.
11. Udostępnienie pomieszczeń, sprzętu do realizacji działań i imprez uczniowskich.
12. Nagradzanie aktywności i przeciwdziałanie zachowaniom przynoszącym uszczerbek dobremu imieniu ucznia i szkoły.

VIII. Zadania (obszary działań)

Zadania	Sposób realizacji
Integracja społeczności szkolnej i klasowej. Rozwijanie samorządności uczniów	<ul style="list-style-type: none"> • Godziny z wychowawcą • Spotkania z rodzicami • Zajęcia integracyjne • Akcje szkolne • Wybory, np. samorządów klasowych, szkolnych, trójek klasowych • Działalność Samorządu Uczniów, Rady Rodziców itp.
Przeciwdziałanie niedostosowaniu społecznemu, zachowaniom patologicznym i uzależnieniom (papierosy, alkohol, narkotyki, dopalacze, środki dopingujące, napoje energetyzujące, Internet itp.)	<ul style="list-style-type: none"> • Godziny z wychowawcą • Spotkania z rodzicami • Zajęcia warsztatowe • Broszury, artykuły prasowe, ulotki • Ankiety diagnostyczne • Filmy edukacyjne • Pogadanki • Spotkania ze specjalistami
Przeciwdziałanie skutkom stresu – samookaleczenia, depresja, alienacja, próby samobójcze	<ul style="list-style-type: none"> • Godziny z wychowawcą • Spotkania z rodzicami • Zajęcia warsztatowe • Broszury, artykuły prasowe, ulotki • Ankiety diagnostyczne • Filmy edukacyjne • Pogadanki • Spotkania ze specjalistami
Przeciwdziałanie przemocy rówieśniczej i przemocy w rodzinie	<ul style="list-style-type: none"> • Godziny z wychowawcą • Spotkania z rodzicami • Zajęcia warsztatowe • Broszury, artykuły prasowe, ulotki • Ankiety diagnostyczne • Filmy edukacyjne • Pogadanki
Rozwój jednostki i kształtowanie własnej osobowości. Rozwijanie umiejętności prospołecznych – asertywność, tolerancja itp.	<ul style="list-style-type: none"> • Godziny z wychowawcą • Zajęcia warsztatowe • Broszury, artykuły prasowe, ulotki • Ankiety diagnostyczne • Filmy edukacyjne • Pogadanki

	<ul style="list-style-type: none"> • Akcje szkolne, np. zbiórka odzieży
Promowanie zdrowego stylu życia – przeciwdziałanie otyłości, zaburzeniom odżywiania, profilaktyka HIV/AIDS, skutki przedwczesnej inicjacji seksualnej. Kształtowanie postaw prozdrowotnych	<ul style="list-style-type: none"> • Godziny z wychowawcą • Zajęcia warsztatowe • Broszury, artykuły prasowe, ulotki • Ankiety diagnostyczne • Filmy edukacyjne • Pogadanki • Prezentacje • Spotkania ze specjalistami
Realizowanie wewnętrznych potrzeb i manifestowanie własnej indywidualności uczniów w działaniach twórczych	<ul style="list-style-type: none"> • Wykłady • Spotkania ze specjalistami • Zajęcia warsztatowe • Akcje szkolne • Przeglądy, wystawy, wernisaże • Konkursy
Umożliwienie uczniom rozwijania, pogłębiania zainteresowań, talentów i pasji	<ul style="list-style-type: none"> • Godziny z wychowawcą • Wystawy, pokazy, targi • Zajęcia dodatkowe • Wycieczki, plenery • Spektakle teatralne • Projekcje filmowe
Przygotowanie młodzieży do podejmowania wyzwań życiowych, wytyczania i osiągania celów. Nabycie umiejętności trafnej oceny postępowania własnego i innych	<ul style="list-style-type: none"> • Godziny z wychowawcą • Informacje prasowe, dane statystyczne • Doradztwo zawodowe • Współpraca z uczelniami artystycznymi • Spotkania ze studentami, wykładowcami itp.
Edukacja prawna	<ul style="list-style-type: none"> • Godziny z wychowawcą • Zajęcia warsztatowe • Broszury, artykuły prasowe, ulotki • Spotkania ze specjalistami
Podniesienia poziomu frekwencji. Rozbudzanie motywacji do nauki	<ul style="list-style-type: none"> • Godziny z wychowawcą • Spotkania z rodzicami • Analiza dokumentów • Spotkania indywidualne z uczniami i ich rodzicami
Organizacja czasu wolnego	<ul style="list-style-type: none"> • Godziny z wychowawcą • Spotkania z rodzicami

	<ul style="list-style-type: none"> • Zajęcia dodatkowe artystyczne i ogólnokształcące • Akcje, imprezy szkolne • Wycieczki, plenery • Wystawy, wernisaże • Wyjścia do kina, teatru
--	---

IX. Przewidywane efekty

Uczniowie:

1. Posiadają umiejętność radzenia sobie w sytuacjach przemocy, stresu i zagrożenia.
2. Mają silną motywację do podejmowania właściwych decyzji i dokonywania prawidłowych wyborów.
3. Rozpoznają pozytywne wzorce.
4. Dokonują obiektywnej samooceny.
5. Mają świadomość własnych działań.
6. Są asertywni, potrafią bezpośrednio i otwarcie wyrazić swoje prośby, opinie i oczekiwania.
7. Znają zasady konstruktywnej komunikacji interpersonalnej.
8. Potrafią współpracować z rówieśnikami i dorosłymi.
9. Znają konsekwencje zażywania narkotyków, dopalaczy i innych środków psychoaktywnych, palenia papierosów, picia alkoholu i wpływu używek na własne zdrowie.
10. Znają przepisy dotyczące odpowiedzialności karnej nieletnich.
11. Prowadzą zdrowy styl życia.
12. Szanują odmienność innych osób.
13. Czują się bezpiecznie na terenie szkoły.
14. Osiągają wyższe wyniki w nauce.
15. Systematycznie uczestniczą w zajęciach szkolnych.

Rodzice:

1. Aktywnie uczestniczą w życiu szkoły.
2. Pomagają budować autorytet nauczyciela i szkoły jako zbiorowości.
3. Wspierają szkołę w działaniach profilaktycznych.
4. Znają motywy sięgania młodzieży po środki uzależniające.
5. Potrafią rozpoznać dziecko pod wpływem środków odurzających i podjąć odpowiednie działania.
6. Posiadają rzetelną wiedzę o uzależnieniach i ich wpływie na funkcjonowanie organizmu.
7. Znają możliwości i miejsca pomocy dla osób uzależnionych i niedostosowanych społecznie.

8. Biorą udział w uroczystościach szkolnych.
9. Współpracują przy organizacji życia klasy i szkoły.
10. Znają prawa i obowiązki ucznia.
11. Znają prawa i obowiązki rodzica.

Nauczyciele

1. Poszerzają wiedzę z zakresu uzależnień i przeciwdziałania ich negatywnym skutkom.
2. Systematycznie informują uczniów o przyczynach i skutkach uzależnień.
3. Kontrolują i zapobiegają sytuacjom stwarzającym zagrożenie.
4. Przeciwdziałają zjawisku agresji i przemocy w środowisku szkolnym i domowym.
5. Przestrzegają praw ucznia.

X. Ewaluacja podjętych działań

1. Ankiety ewaluacyjne.
2. Rozmowy z nauczycielami, uczniami i rodzicami.
3. Semestralne analizy frekwencji.
4. Sprawozdanie wychowawców klas.
5. Obserwacja zachowań uczniów.
6. Analiza dokumentów.

XI. Procedury postępowania w sytuacjach przemocy, kradzieży, dewastacji mienia, zażywania środków odurzających

PRZEMOC

1. Podjęcie natychmiastowych działań służących zaprzestaniu stosowania przemocy.
2. Udzielenie pomocy poszkodowanemu, umożliwienie kontaktu z lekarzem.
3. Ustalenie winnego i ofiary.
4. Przekazanie informacji wychowawcy klasy.
5. Wychowawca informuje o fakcie koordynatora do spraw bezpieczeństwa i dyrekcję szkoły.
6. Wychowawca wzywa do szkoły rodziców/prawnych opiekunów i przekazuje im uzyskaną informację.
7. Wychowawca przeprowadza rozmowę z rodzicami winnego oraz – w ich obecności – z uczniem. Zobowiązuje ucznia do zaniechania negatywnego postępowania, rodziców zaś bezwzględnie do szczególnego nadzoru nad dzieckiem.
8. Jeżeli rodzice winnego odmawiają współpracy z kadrą pedagogiczną lub nie reagują na wezwanie do stawiennictwa w szkole, a nadal napływają informacje o stosowaniu przez ucznia przemocy, szkoła pisemnie

powiadamia o zaistniałej sytuacji sąd rodzinny lub policję (specjalistę ds. nieletnich). Podobnie w sytuacji, gdy szkoła wykorzystwała wszystkie dostępne jej metody oddziaływań wychowawczych (rozmowa z rodzicami, ostrzeżenie ucznia, spotkanie z pedagogiem itp.) i ich zastosowanie nie przynosi oczekiwanych rezultatów.

9. Zagwarantowanie anonimowości osobom informującym o popełnieniu czynu zabronionego.

UWAGA: Punkt 6, 7, 8 dotyczy uczniów, którzy nie ukończyli 18 roku życia. Jeżeli uczeń przejawia powyższe zachowania po ukończeniu 18 roku życia sposób postępowania określa statut szkoły. W przypadku uzyskania informacji o popełnieniu przez ucznia, który ukończył 17 lat, przestępstwa ściganego z urzędu, zgodnie z art. 304 § 2 kodeksu postępowania karnego, szkoła jako instytucja jest obowiązana niezwłocznie powiadomić o tym prokuratora lub policję.

KRADZIEŻ

1. Ustalenie podejrzanego o dokonanie kradzieży.
2. Przekazanie informacji wychowawcy klasy.
3. Wychowawca informuje koordynatora do spraw bezpieczeństwa i dyrekcję szkoły.
4. Wychowawca wzywa do szkoły rodziców/prawnych opiekunów i przekazuje im uzyskaną informację.
5. Wychowawca przeprowadza rozmowę z rodzicami winnego oraz – w ich obecności – z uczniem. W przypadku potwierdzenia podejrzenia, zobowiązuje ucznia do zaniechania negatywnego postępowania, rodziców zaś bezwzględnie do szczególnego nadzoru nad dzieckiem.
6. Ustalenie wartości skradzionej rzeczy.
7. Doprowadzenie do zwrotu skradzionej rzeczy lub kwoty pieniędzy.
8. Powiadomienie rodziców ofiary.
9. Jeżeli rodzice winnego odmawiają współpracy z kadrą pedagogiczną lub nie reagują na wezwanie do stawiennictwa w szkole, a nadal napływają informacje o popełnianiu przez ucznia kradzieży, szkoła pisemnie powiadamia o zaistniałej sytuacji sąd rodzinny lub policję (specjalistę ds. nieletnich). Podobnie w sytuacji, gdy szkoła wykorzystwała wszystkie dostępne jej metody oddziaływań wychowawczych (rozmowa z rodzicami, ostrzeżenie ucznia, spotkanie z pedagogiem itp.) i ich zastosowanie nie przynosi oczekiwanych rezultatów.
10. W przypadku nieustalenia sprawcy, następuje ogłoszenie wobec całej szkoły i napiętnowanie tego czynu oraz wezwanie do czujności
11. Zagwarantowanie anonimowości osobom informującym o popełnieniu czynu zabronionego

UWAGA: Punkt 4, 5, 9 dotyczy uczniów, którzy nie ukończyli 18 roku życia. Jeżeli uczeń przejawia powyższe zachowania po ukończeniu 18 roku życia sposób postępowania określa statut szkoły. W przypadku uzyskania informacji o popełnieniu przez ucznia, który ukończył 17 lat, przestępstwa ściganego z urzędu, zgodnie z art. 304 § 2 kodeksu postępowania karnego szkoła jako instytucja jest obowiązana niezwłocznie powiadomić o tym prokuratora lub policję.

DEWASTACJA MIENIA

1. Ustalenie podejrzanego
2. Przekazanie informacji wychowawcy klasy.
3. Wychowawca informuje o fakcie koordynatora do spraw bezpieczeństwa i dyrekcję szkoły.
4. Wychowawca wzywa do szkoły rodziców/prawnych opiekunów i przekazuje im uzyskaną informację.
5. Wychowawca przeprowadza rozmowę z rodzicami winnego oraz – w ich obecności – z uczniem. W przypadku potwierdzenia podejrzenia, zobowiązuje ucznia do zaniechania negatywnego postępowania, rodziców zaś bezwzględnie do szczególnego nadzoru nad dzieckiem.
6. Ustalenie okoliczności zdarzenia
7. Oszacowanie wartości zniszczonego mienia
8. Pokrycie kosztów naprawy lub odkupienie przez sprawcę
9. Jeżeli rodzice winnego odmawiają współpracy z kadrą pedagogiczną lub nie reagują na wezwanie do stawiennictwa w szkole, a nadal napływają informacje o dewastacji mienia przez ucznia, szkoła pisemnie powiadamia o zaistniałej sytuacji sąd rodzinny lub policję (specjalistę ds. nieletnich). Podobnie w sytuacji, gdy szkoła wykorzystwała wszystkie dostępne jej metody oddziaływań wychowawczych (rozmowa z rodzicami, ostrzeżenie ucznia, spotkanie z pedagogiem itp.) i ich zastosowanie nie przynosi oczekiwanych rezultatów.
10. W przypadku niewykrycia sprawcy, następuje ogłoszenie wobec całej szkoły i napiętnowanie czynu.
11. Zagwarantowanie anonimowości osobom informującym o popełnieniu czynu zabronionego.

UWAGA: Punkt 4, 5, 9 dotyczy uczniów, którzy nie ukończyli 18 roku życia. Jeżeli uczeń przejawia powyższe zachowania po ukończeniu 18 roku życia sposób postępowania określa statut szkoły. W przypadku uzyskania informacji o popełnieniu przez ucznia, który ukończył 17 lat, przestępstwa ściganego z urzędu, zgodnie z art. 304 § 2 kodeksu postępowania karnego szkoła jako instytucja jest obowiązana niezwłocznie powiadomić o tym prokuratora lub Policję.

ŚRODKI ODURZAJACE:

PAPIEROSY

1. Sprawdzenie wiarygodności otrzymanych informacji w przypadku, gdy nauczyciel nie jest bezpośrednim świadkiem zdarzenia
2. Zagwarantowanie anonimowości osobom informującym o popełnieniu czynu zabronionego
3. Rozmowa ostrzegawcza i zobowiązanie do niepalenia, wpis do dziennika klasowego
4. Powiadomienie rodziców wpisem do dzienniczka lub zeszytu
5. Uświadomienie szkodliwości palenia poprzez samodzielnie napisany referat
6. Wymierzenie kary zgodnie ze statutem i regulaminem szkoły
7. Ustalenie warunków ewentualnego zawieszenia kary na okres próby
8. W przypadku ponownego popełnienia tego czynu wychowawca przeprowadza rozmowę z rodzicami winnego oraz, w ich obecności, z uczniem. Zobowiązuje ucznia do zaniechania negatywnego postępowania, rodziców zaś bezwzględnie do szczególnego nadzoru nad dzieckiem.
9. W przypadku, gdy uczeń zmusza do palenia innych, pisemne powiadomienie o zaistniałej sytuacji sądu rodzinnego lub policji (w przypadku, gdy uczeń nie ukończył 17 lat) oraz prokuratury (w przypadku, gdy uczeń ukończył 17 lat).

ALKOHOL

1. Powiadomienie wychowawcy klasy o swoich przypuszczeniach.
2. Odizolowanie ucznia od reszty klasy, ale ze względów bezpieczeństwa niepozostawianie go samego; stworzenie warunków, w których nie będzie zagrożone jego życie ani zdrowie.
3. Wezwanie lekarza w celu stwierdzenia stanu zdrowia, ewentualnie udzielenia pomocy medycznej.
4. Zawiadomienie o fakcie dyrektora szkoły oraz rodziców/opiekunów, których zobowiązuje się do natychmiastowego odebrania ucznia ze szkoły.
  - W przypadku odmowy przez rodziców/opiekunów, o pozostaniu ucznia w szkole czy też przewiezieniu ucznia do placówki służby zdrowia bądź też przekazaniu go do dyspozycji funkcjonariuszom policji decyduje lekarz, po ustaleniu aktualnego stanu zdrowia ucznia i w porozumieniu z dyrektorem szkoły.
  - W przypadku ucznia będącego pod wpływem alkoholu, jeżeli rodzice odmawiają przyjazdu, a uczeń jest agresywny wobec kolegów, nauczycieli bądź swoim zachowaniem daje powód do

zgorzenia albo zagraża życiu lub zdrowiu innych – szkoła zawiadamia najbliższą jednostkę policji.

- W przypadku stwierdzenia stanu nietrzeźwości (stężenie we krwi powyżej 0,5 ‰ alkoholu lub w wydychanym powietrzu powyżej 0,25 mg alkoholu w 1 dm³) policja ma możliwość przewiezienia ucznia do izby wytrzeźwień lub w przypadku jej braku, do policyjnych pomieszczeń dla osób zatrzymanych – na czas niezbędny do wytrzeźwienia (maksymalnie 24 godziny). O fakcie zatrzymania zawiadamia się rodziców/ opiekunów (oraz sąd rodzinny, jeśli uczeń nie ukończył 18 lat)
5. W kolejnych dniach podjęcie działań wychowawczych – wychowawca przeprowadza rozmowę z rodzicami winnego oraz, w ich obecności, z uczniem. Zobowiązuje ucznia do zaniechania negatywnego postępowania, rodziców zaś bezwzględnie do szczególnego nadzoru nad dzieckiem.
  6. Jeżeli zdarzenia, w których uczeń (przed ukończeniem 18 lat) znajduje się pod wpływem alkoholu na terenie szkoły, powtarzają się, świadczy to o jego demoralizacji. Nakłada to na szkołę obowiązek powiadomienia policji (specjalisty do spraw nieletnich) lub sądu rodzinnego o tej sytuacji.
  7. Spożywanie przez ucznia, który ukończył 17 lat, alkoholu na terenie szkoły stanowi wykroczenie z art. 43¹ Ustawy z dnia 26 października 1982 r. o wychowaniu w trzeźwości i przeciwdziałaniu alkoholizmowi. Należy o tym fakcie powiadomić policję.

NARKOTYKI I DOPALACZE

1. Powiadomienie wychowawcy klasy o swoich przypuszczeniach.
2. Odizolowanie ucznia od reszty klasy, ale ze względów bezpieczeństwa niepozostawianie go samego; stworzenie warunków, w których nie będzie zagrożone jego życie ani zdrowie.
3. Wezwanie lekarza w celu stwierdzenia stanu zdrowia, ewentualnie udzielenia pomocy medycznej.
4. Zawiadomienie o fakcie dyrektora szkoły oraz rodziców/opiekunów, których zobowiązuje się do natychmiastowego odebrania ucznia ze szkoły.
  - W przypadku odmowy przez rodziców/opiekunów o pozostaniu ucznia w szkole, czy też przewiezieniu ucznia do placówki służby zdrowia bądź też przekazania go do dyspozycji funkcjonariuszom policji decyduje lekarz, po ustaleniu aktualnego stanu zdrowia ucznia i w porozumieniu z dyrektorem szkoły
  - Jeśli istnieje podejrzenie, że uczeń posiada przy sobie substancję przypominającą narkotyk, nauczyciel w obecności innej osoby (wychowawca, pedagog, dyrektor, itp.) ma prawo żądać, aby uczeń przekazał mu tę substancję, pokazał zawartość torby szkolnej oraz

kieszeni, ewentualnie innych przedmiotów budzących podejrzenie co do związku z poszukiwaną substancją. Nauczycielowi nie wolno (nie ma prawa) samodzielnie wykonać czynności przeszukania odzieży ani teczki ucznia – jest to czynność zastrzeżona wyłącznie dla policji.

5. Powiadomienie o zaistniałym zdarzeniu rodziców/opiekunów ucznia i wezwanie do natychmiastowego stawiennictwa.
6. W przypadku, gdy uczeń na prośbę nauczyciela nie chce przekazać substancji ani pokazać zawartości teczki, szkoła wzywa policję, która po przyjeździe przeszukuje odzież i przedmioty należące do ucznia oraz zabezpiecza znaną substancję i zabiera ją do ekspertyzy.
7. Jeżeli uczeń wyda substancję dobrowolnie, nauczyciel, po odpowiednim jej zabezpieczeniu, zobowiązany jest bezzwłocznie przekazać ją do jednostki Policji. Wcześniej próbuje ustalić, w jaki sposób i od kogo uczeń nabył substancję. Całe zdarzenie nauczyciel dokumentuje, sporządzając możliwie dokładną notatkę z ustaleń wraz ze swoimi spostrzeżeniami.
8. Zgodnie z przepisami ustawy o przeciwdziałaniu narkomanii – w Polsce karalne jest:
  - Posiadanie każdej ilości środków odurzających lub substancji psychotropowych;
  - Wprowadzanie do obrotu środków odurzających;
  - Udzielanie innej osobie, ułatwianie lub umożliwianie ich użycia oraz nakłanianie do użycia;
  - Wytwarzanie i przetwarzanie środków odurzających;Każde z wymienionych zachowań jest czynem karalnym w rozumieniu przepisów Ustawy o postępowaniu w sprawach nieletnich, jeśli sprawcą jest uczeń, który ukończył 13 lat a nie ukończył 17 lat. Uczeń, który dopuszcza się powyższych czynów po ukończeniu 17 lat, popełnia przestępstwo i podlega przepisom Ustawy z dnia 6 czerwca 1997 r. z późniejszymi zmianami – Kodeks postępowania karnego. W przypadku zaistnienia jednego z powyższych przestępstw na terenie szkoły, należy wezwać policję.
9. W każdym przypadku popełnienia czynu karalnego przez ucznia, który nie ukończył 17 lat należy zawiadomić Policję lub sąd rodzinny, a w przypadku popełnienia przestępstwa przez ucznia, który ukończył 17 rok życia, prokuratora lub policję.

CYBERPRZEMOC

1. Osobą zgłaszającą fakt prześladowania może być poszkodowany uczeń, jego rodzice, świadkowie zdarzenia, nauczyciele, ewentualnie anonimowy informator. Osobą przyjmującą fakt prześladowania może być dyrektor szkoły, nauczyciele, inni pracownicy szkoły, szkolny koordynator ds.

bezpieczeństwa. Osoba przyjmująca takie zgłoszenie powinna sporządzić notatkę zawierającą szczegółowy opis zdarzenia. Dyrektor szkoły obowiązkowo jest powiadamiany o zaistniałym zgłoszeniu. Jeśli doszło do złamania prawa (np. rozpowszechnianie gróźb karalnych; szerzenie treści o charakterze pornograficznym), dyrektor szkoły zawiadamia Policję.

2. Wszystkie przypadki przemocy, powinny zostać właściwie zbadane, zarejestrowane i udokumentowane. Jeśli wiedzę o zajściu posiada nauczyciel niebędący wychowawcą, powinien przekazać informację wychowawcy klasy, który informuje o fakcie pedagoga szkolnego i dyrektora. Dyrektor wspólnie z wychowawcą powinni dokonać analizy zdarzenia i zaplanować dalsze postępowanie. Do zadań szkoły należy także ustalenie okoliczności zdarzenia i ewentualnych świadków.
3. Wszelkie dowody cyberprzemocy powinny zostać zabezpieczone i zarejestrowane. Należy zanotować datę i czas otrzymania materiału, treść wiadomości oraz, jeśli to możliwe, dane nadawcy (nazwę użytkownika, adres e-mail, numer telefonu komórkowego itp.) lub adres strony www, na której pojawiły się szkodliwe treści czy profil. Z zabezpieczonymi materiałami powinny się zapoznać wszystkie zaangażowane w sprawę osoby: dyrektor, koordynator szkolny ds. bezpieczeństwa, rodzice, a także policja, jeśli doszło do złamania prawa. Na etapie zabezpieczania dowodów cyberprzemocy i identyfikacji sprawcy może brać udział nauczyciel informatyki.
4. Sposoby zabezpieczenia dowodów:
  - zachowanie wiadomości: w przypadku przemocy przy użyciu telefonu komórkowego ważne jest, by nie usuwać sms-ów, mms-ów, historii połączeń, które wskazują na jej wystąpienie. W przypadku przemocy w Internecie również – jeśli to możliwe – warto zachować treści, które na nią wskazują. W niektórych sytuacjach – gdy krzywdzące kogoś treści są opublikowane w miejscu widocznym dla wielu osób (np. komentarze pod zdjęciami w serwisie społecznościowym, wpisy na forum klasowym) – konieczne jest ich usunięcie. Wówczas przed usunięciem tych treści należy je zabezpieczyć (zapisać w programie tekstowym i wydrukować),
  - wykonanie zrzutu całego ekranu tzw. screena, a następnie wkleić do dokumentu typu Word. Dokument ze screenami należy zapisać na dysku komputera i wydrukować,
  - archiwizowanie treści rozmów z komunikatorów i czatów - skopiować treści rozmów wraz z linkiem do strony, na której treści te się znalazły i zapisać je w dowolnym edytorze tekstu,

- przesłanie na pocztę e-mail szkoły, bądź też nauczyciela wiadomości e-mail. Taką wiadomość należy wydrukować i zapisać na nośniku pamięci (dysk, pendrive).

5. W celu znalezienia sprawcy mogą pomóc:

- *Świadkowie* – osoby odwiedzające „obraźliwe” strony, mające dowody zaistnienia cyberprzemocy;
- *Dostawca usługi internetowej;*
- *Operator sieci komórkowej;*
- *Policja* - w przypadku, gdy zostało złamane prawo, a tożsamości sprawcy nie udało się ustalić.

6. Działania wobec sprawcy cyberprzemocy

A. sprawca i ofiara cyberprzemocy są uczniami szkoły:

Po zgłoszeniu placówce zdarzenia, zebraniu informacji na temat jego przebiegu oraz zabezpieczeniu ewentualnych dowodów dyrektor szkoły podejmuje następujące działania:

- poinformowanie rodziców/opiekunów prawnych o danym zdarzeniu oraz wezwanie na spotkanie do szkoły rodziców/opiekunów prawnych uczniów,
- sporządzenie notatki służbowej z ustalonego przebiegu zdarzenia oraz spotkań z rodzicami/opiekunami prawnymi uczniów,
- w przypadku, gdy zdarzenie jest odosobnionym incydem niewłaściwego zachowania sprawcy o powiadomieniu policji decydują rodzice/opiekunowie prawni poszkodowanego dziecka,
- w przypadku, gdy uczeń będzie przejawiał zachowania wskazujące na postępującą demoralizację i niedostosowanie społeczne szkoła powiadomi właściwe instytucje, czyli sąd rodzinny lub policję,
- uczeń - sprawca poniesie konsekwencje wynikające z przepisów Statutu Szkoły;

B. sprawca cyberprzemocy jest uczniem szkoły a ofiarą cyberprzemocy jest osoba spoza szkoły

Po zgłoszeniu placówce zdarzenia, zebraniu informacji na temat jego przebiegu oraz zabezpieczeniu ewentualnych dowodów dyrektor szkoły podejmuje następujące działania:

- poinformowanie rodziców/opiekunów prawnych o danym zdarzeniu oraz wezwanie na spotkanie do szkoły rodziców/opiekunów prawnych sprawcy
- sporządzenie notatki służbowej z ustalonego przebiegu zdarzenia oraz spotkań z rodzicami/opiekunami prawnymi sprawcy,
- w przypadku, gdy zdarzenie jest odosobnionym incydem niewłaściwego zachowania ucznia o powiadomieniu policji

decydują rodzice/opiekunowie prawni poszkodowanego dziecka lub poszkodowany (w przypadku osoby pełnoletniej),

- w przypadku, gdy uczeń będzie przejawiał zachowania wskazujące na postępującą demoralizację i niedostosowanie społeczne szkoła powiadomi właściwe instytucje, czyli sąd rodzinny lub policję,
- uczeń - sprawca poniesie konsekwencje wynikające z przepisów Statutu Szkoły;

C. sprawca jest osobą spoza szkoły a ofiara cyberprzemocy to uczeń szkoły

Po zgłoszeniu placówce zdarzenia, zebraniu informacji na temat jego przebiegu oraz zabezpieczeniu ewentualnych dowodów dyrektor szkoły podejmuje następujące działania:

- zebranie informacji na temat przebiegu zdarzenia,
- poinformowanie rodziców/opiekunów prawnych o danym zdarzeniu, w przypadku, gdy o nim nie wiedzą oraz wezwanie ich na spotkanie do szkoły,
- udzielenie informacji na temat możliwych do podjęcia kroków prawnych w celu ochrony dziecka,
- sporządzenie notatki służbowej z ustalonego przebiegu zdarzenia oraz spotkań z rodzicami/opiekunami prawnymi;

D. ustalenie sprawcy cyberprzemocy nie jest możliwe

- należy skontaktować się z dostawcą usługi w celu usunięcia z sieci kompromitujących lub krzywdzących materiałów. Do podjęcia takiego działania zobowiązuje administratora serwisu artykuł 14 Ustawy z dn. 18 lipca 2002r. o świadczeniu usług drogą elektroniczną.

7. Podejmując decyzję o rodzaju kary, należy wziąć pod uwagę:

- rozmiar i rangę szkody (rozmiar upokorzenia, jakiego doznaje ofiara),
- czas trwania prześladowania (długotrwałe działanie, pojedynczy incydent),
- świadomość popełnianego czynu (działania zaplanowane, sprawca zdawał sobie sprawę z wyrządzanej krzywdy),
- motywację sprawcy (umyślna, działania odwetowe w wyniku doznanego upokorzenia),
- rodzaj rozpowszechnianego materiału.

Należy także pamiętać, iż celem sankcji wobec sprawcy jest:

- zatrzymanie przemocy i zapewnienie poczucia bezpieczeństwa poszkodowanemu uczniowi,
- wzbudzenie u ucznia refleksji na temat jego zachowania, zrozumienie krzywdy, jaką spowodował i powstrzymanie przed podobnym zachowaniem w przyszłości,

- pokazanie społeczności szkolnej, że cyberprzemoc nie będzie tolerowana i że szkoła jest w stanie efektywnie zareagować w tego rodzaju sytuacji;
8. Działania wobec ofiary cyberprzemocy:
- *wsparcie psychiczne* – udzielenie pomocy i emocjonalnego wsparcia ze strony dorosłych,
  - *porada* - uczeń będący ofiarą cyberprzemocy powinien otrzymać poradę, jak ma się zachować, aby zapewnić sobie poczucie bezpieczeństwa,
  - *monitoring* - po zakończeniu interwencji należy monitorować sytuację ucznia sprawdzając, czy nie są wobec niego podejmowane dalsze działania przemocowe bądź odwetowe ze strony sprawcy.
  - rodzice dziecka będącego ofiarą cyberprzemocy powinni być poinformowani o problemie, otrzymać wsparcie i pomoc ze strony szkoły.
9. Opieką należy otoczyć świadków zdarzenia uczestniczących w ustalaniu przebiegu zajścia. Podczas postępowania interwencyjnego, wyjaśniający sprawę zachowuje dyskrecję i poufność. Niedopuszczalne jest konfrontowanie świadka ze sprawcą, jako metody wyjaśniania sprawy. Nie należy narażać ucznia-ofiary cyberprzemocy na odwet ze strony agresora.
10. Dyrektor szkoły zobowiązany jest do sporządzenia notatki służbowej z rozmów ze sprawcą, poszkodowanym, ich rodzicami oraz świadkami zdarzenia. Dokument powinien zawierać datę i miejsce rozmowy, personalia osób biorących w niej udział i opis ustalonego przebiegu wydarzeń. Jeśli rozmowa przebiegała w obecności świadka (np. wychowawcy), powinien on podpisać notatkę po jej sporządzeniu. Jeśli zostały zabezpieczone dowody cyberprzemocy, należy je również włączyć do dokumentacji szkolnej (wydruki, opis itp.).
11. Większość przypadków cyberprzemocy nie wymaga powiadomienia sądu rodzinnego czy policji i powinna być rozwiązywana przy użyciu dostępnych w szkole środków wychowawczych. Sytuacje, gdy konieczne staje się zgłoszenie sprawy do sądu lub na policję:
- jeśli rodzice sprawcy cyberprzemocy odmawiają współpracy lub nie stawiają się do szkoły, a uczeń nie zaniechał dotychczasowego postępowania, dyrektor szkoły powinien pisemnie powiadomić o zaistniałej sytuacji sąd rodzinny lub policję, szczególnie jeśli do szkoły napływają informacje o innych przejawach demoralizacji dziecka;
  - gdy szkoła wykorzysta wszystkie dostępne jej środki wychowawcze (rozmowa z rodzicami, konsekwencje regulaminowe wobec ucznia, spotkania z pedagogiem itp.), a ich zastosowanie nie przynosi pożądanych rezultatów, dyrektor powinien zwrócić się do sądu

rodzinnego lub na policję z wnioskiem o podjęcie odpowiednich środków.

**Tekst jednolity przyjęto uchwałą Rady Pedagogicznej
Nr 6/09/2016/2017 z dnia 13 września 2016 r.**